

Bön i adventstiden.

Herrens ankomst.

Herre Gud, himmelske Fader. Vi tacka dig för att du har givit oss din käre Son som rättfärdighetens furste, och sänt honom att frälsa oss från mörkrets välde och till att upprätta sitt nåderika herradöme i våra hjärtan. Öppna våra ögon, så att vi rätt erkänna honom och med fröjd hylla honom såsom vår sanne konung och Frälsare. Välsigna ordet om hans ankomst som vi nu åter höra; gör hans evangelium kunnigt över hela världen. Bevara i vår själ ditt eviga ljus. Amen.

De Aduentu Domini.

Undångömd och väl delvis glömd står i vår psalmbok en adventspsalms mitt inne bland julpsalmerna. Det är nr. 58, vilken man mycket sällan får sjunga och då vanligtvis på melodi 271!

Den ursprungliga melodin, mel. a i vår nuvarande koralbok, har emellertid sitt särskilda intresse därigenom att den är vår äldsta koralmelodi. Psalmerna tycks från början ha varit en brevariehymn. Såväl textens latinska ursprung, »Veni redemptor gentium», som melodin anses gå tillbaka till Ambrosii tid på 300-talet. Märkvärdigt nog finnes den icke i Antifonale Romanum av i dag till denna text, men däremot finner man under rubriken »Pro pace» samma melodi till orden »Da pacem, Domine» (Sv. Ps. 303: 1). I sitt stora arbete om den gregorianska sången upplyser Peter Wagner, att »de tyska hymnarierna (medeltida) uppvisa en stor rikedom på sköna hymnelodier, vilka förtjänade att åter ryckas ur glömskan. Mycket sjungen var adventshymnen Veni redemptor gentium.» Wagner meddelar en form av dess melodi ur en handskrift från universitetsbiblioteket i Prag (Cod. XII E 15 c), i allt väsentligt överensstämmande med den form man finner i tyska evangeliska sångböcker från reformationstidens början (t. ex. M. Weisse, 1531).

I Sverige tycks både ord och melodi varit kända och brukade redan under medeltiden. Man kan sluta sig härtill av den omständigheten, att Laurentius Petri i »De officijs» anvisar Veni redemptor såsom hymn i completoriet på lördagen före 1 i Advent och på julafton samt i vespren på julafton. Detta hade han knappast gjort om den icke varit känd i Sverige förut. Den allmänna tendensen i gudstjänstlivet under första tiden efter reformationen var sannerligen icke att nyinföra latinska brevariehymner. Beträffande melodien synes i Sverige under 1500- och 1600-talen

två något olika former ha varit brukade. Den ena finna vi t. ex. i handskrifterna Aspöboken, Ordo canendi och Tunhemsboken under 1500-talet samt i Liber cantus Wexionensis 1623. Det tycks i dessa böcker vara en absolut enhetlig avfattning. En härifrån något avvikande form uppvisa Een liten Songbook (i Lunds universitetsbibliotek) samt Ledbergsboken av år 1660 och Rappehandskriften 1675. Skillnaden är emellertid jämförelsevis obetydlig.

Överallt i de nu nämnda böckerna förekommer melodien utan modern taktindelning och föredrogs väl också så, d. v. s. efter textens accenter och rytm. Man vill gärna tänka sig den sjungen (utan orgel!) under en liten medeltidskyrkas valv, där i allmänhet de gregorianska tonslingorna så utmärkt komma till sin rätt, den stilla lördagskväll, då kyrkoåret skiftar från domssöndag till advent, eller på julaftonbönen, en underbar, spröd advents- och julstämning!

I 1697 års melodipsalmbok förekommer också vår melodi, nu indelad i tretakt och försedd med generalbas, varjämte kyrkotonartskaraktären något försvagats genom att man satt kors för inledningstonen i den sista frasen — om till fördel eller icke, därom må läsaren själv döma. Även K. S. V:s koralbok har upptagit denna melodiform som alternativ. Den fullständiga förstörelsen av melodien såsom gregoriansk musik slutligen har verkställts i den häffnerska koralboken, där den förekommer i utjämnad firtakt, noterad med halvnoten som enhet och harmoniserad mot not. Även de få milismer som funnos, äro borttagna. I vår nuvarande koralbok ha dessa återinförts, men med bibehållen firtakt.

Vid närmare bekantskap med denna på ytan litet kärva och kyliga men till sitt innersta väsen dock så veka och innerliga melodi kan man nog instämma i Peter Wagners ord, att den sannerligen »förtjänade att åter ryckas ur glömskan».

L. Lindhagen.

Werl-de-nes ¹⁾Fräl-sa-re kom här; Lät ²⁾se at Jung-fru mo-der är.
Värl - - dens Fräl-sa-re kom här; Re-na jungfrun mo-der är;

All werlden må thess und-ra³⁾ sig. En så-da-na⁴⁾ börd höf-des tig.
Ty en börd så un-der-lig Her - - - re Je-su höv-des dig.

Enligt bl. a. Rappe handskriften:

¹⁾ Fräl-sa-re ²⁾ Lät ³⁾ und-ra ⁴⁾ -na börd höf-